

Boljše zdravje. Boljše okolje. Trajnostne odločitve.

**Šesta ministrska konferenca
Okolje in zdravje**

EURO/Ostrava2017/6

**Ostrava, Češka republika
2017**

15. junija

13.–15. junija 2017

IZVIRNIK:

ANGLEŠČINA

**DEKLARACIJA ŠESTE MINISTRSCHE KONFERENCE
O OKOLJU IN ZDRAVJU**

V evropski regiji SZO povzročijo okoljski dejavniki, ki se jim je mogoče izogniti in/ali se jih da odpraviti, 1,4 milijona smrti letno. Okoljski dejavniki, ki najbolj vplivajo na zdravje v regiji, so povezani z nenalezljivimi boleznimi, invalidnostjo in nenamernimi poškodbami, vse večjo skrb pa vzbujajo tudi vplivi podnebnih sprememb in izguba biotske raznovrstnosti na spreminjajoče se vzorce znanih in na novo nastalih nalezljivih bolezni ter neželeni učinki, ki jih imajo te spremembe na reprodukcijo. Obravnava sedanjih in novih izzivov zahteva dodatno in okrepljeno skupno akcijo.

Mi, ministri in predstavniki držav članic v Evropski regiji Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), odgovorni za zdravje in okolje, skupaj z regionalnim direktorjem SZO za Evropo ob prisotnosti regionalnega direktorja okoljskega programa Združenih narodov za Evropo (UNEP) in visokih predstavnikov Gospodarske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE), Evropske unije, drugih organizacij Združenih narodov ter medvladnih in nevladnih organizacij,

smo se sestali na šesti ministrski konferenci za okolje in zdravje, ki jo je velikodušno gostila Češka republika v skupni organizaciji Regionalnega urada Svetovne zdravstvene organizacije za Evropo, UNECE in UNEP od 13.–15. junija 2017 v Ostravi na Češkem, da bi oblikovali skupne prihodnje ukrepe za zmanjšanje bremena z okoljskimi dejavniki povezanih bolezni za sedanje in prihodnje generacije in spodbujanje sinergij med našima sektorjema in zainteresiranimi stranmi kot ključnimi dejavniki za doseganje ciljev agende Združenih narodov za trajnostni razvoj 2030 glede zdravja in blaginje.

Vsi mi:

1. *se zavedamo*, da Agenda za trajnostni razvoj 2030 poudarja ključne in neločljive povezave med razvojem, okoljem, zdravjem in blaginjo ljudi ter gospodarstvom, ki je osrednjega pomena za uresničevanje širokega spektra človekovih pravic, vključno s pravico do življenja, uživanja najvišje dosegljive ravni telesnega in duševnega zdravja, ustreznega življenjskega standarda, varne hrane, pitne vode in sanitarij, varnosti ter čistih tal, vode in zraka, ki so ključnega pomena za spodbujanje pravične, mirne, vključujoče in uspešne družbe danes in v prihodnosti;

Sekretariat Evropskega okoljskega in zdravstvenega procesa (EHP)

SVETOVNA ZDRAVSTVENA ORGANIZACIJA • REGIONALNI URAD ZA EVROPO

Marmorvej 51, DK-2100 København, Danska

Telefon: +45 45 33 6849 Telefaks: +45 45 33 5001 elektronski naslov: EUCHE@who.int

2. *priznavamo*, da so zdravo okolje in zdravstvene politike v preteklih desetletjih močno prispevale k splošnemu povečanju pričakovane življenjske dobe in blaginje v evropski regiji SZO in da je dobrobit za zdravje med najbolj socialno in ekonomsko zaželenimi koristmi ustrezne okoljevarstvene zaščite;
3. *z zaskrbljenostjo opazamo*, da degradacija okolja in onesnaževanje, podnebne spremembe, izpostavljenost škodljivim kemikalijam in destabilizacija ekosistemov ogrožajo pravico do zdravja in nesorazmerno prizadenejo socialno prikrajšane in ranljive skupine prebivalstva, kar še pogloblja neenakosti;
4. *priznavamo* zdravstvene koristi obravnavanja podnebnih sprememb in podpiramo Pariški sporazum, ki poudarja pomen pravice do zdravja z ukrepi, ki jih je treba sprejeti za reševanje podnebnih sprememb;
5. *poudarjamo*, da vsaka vlada in javni organ na vseh ravneh upravljanja nosi del skupne odgovornosti za varovanje svetovnega okolja z medsektorskim sodelovanjem in udeležbo državljanov ter spodbujanjem in varovanjem zdravja vseh ljudi pred nevarnostmi za okolje, kar velja za vse generacije in vse politike. Zaradi tega se morajo vlade in javni organi zavedati, da lahko njihove odločitve, ukrepi in dejavnosti vplivajo na okolje in zdravje ljudi tako znotraj kot zunaj meja vsake posamezne države;
6. *priznavamo*, da nas evropska politika za zdravje in dobro počutje z Agendo za trajnostni razvoj in zdravje 2020 zavezuje k uveljavljanju skladnih večsektorskih strategij, ki poudarjajo sistemske in pravične preventivne politike za izboljšanje okoljskih zdravstvenih pogojev in upoštevajo posledice za socialne dejavnike zdravja, zlasti med najmanj privilegiranimi v regiji;
7. *ponovno potrjujemo* Evropsko listino o okolju in zdravju iz leta 1989, načela, ki jih določa ta dokument, in naše sklepe prejšnjih ministrskih konferenc;
8. *z zaskrbljenostjo opazamo*, da še vedno niso uresničeni trije časovno predeljeni cilji za leto 2015 in dva cilja za leto 2020, sprejeti na peti ministrski konferenci o okolju in zdravju;
9. **zato smo odločeni:**
 - a. zaščititi in spodbujati zdravje in dobrobit vseh naših ljudi ter preprečevati prezgodnje smrti, bolezni in neenakosti, povezane z onesnaževanjem in propadanjem okolja;
 - b. upoštevati enakost, socialno vključenost in enakopravnost spolov v naših politikah na področju okolja in zdravja tudi glede dostopa do naravnih virov in koristi ekosistemov;
 - c.* zagovarjati zdravstvene koristi trajnostne proizvodnje in porabe, prehoda s fosilnih goriv na obnovljive vire energije v ustreznem časovnem okviru, uporabo čistih in varnih tehnologij ter prehod na nizkoogljični in energetsko učinkovit prevoz in mobilnost v sklopu mestnega in prostorskega načrtovanja;
 - d. prizadevati si za skupnosti, infrastrukture in zdravstvene sisteme, ki naj bodo zlasti odporni proti podnebnim spremembam;
 - e. prizadevati si za uresničitev vizije zdravega planeta in zdravih ljudi prek našega dela v evropski regiji SZO v sodelovanju z vsemi ustreznimi sektorji in deležniki;

- f. okrepiti izvajanje naših sedanjih mednarodnih obveznosti in prostovoljnih zavez, povezanih s spodbujanjem naše okoljske in zdravstvene agende;
 - g. vzdrževati in še naprej razvijati ustrezne mehanizme za zbiranje in analizo dokazov v zvezi z zdravjem in okoljem, ki so podlaga za naše odločitve, ob upoštevanju previdnostnega načela;
 - h. aktivno podpreti pregledne in pomembne raziskave že znanih in na novo nastalih tveganj za okolje in zdravje, da bi okrepili bazo dokazov in usmerjali izvajanje politik in preventivnih ukrepov.
10. Evropski okoljski in zdravstveni proces bomo uporabili kot uveljavljen medsektorski in vključujoč proces ter platformo za izvajanje Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 in kot prispevek k strateškemu načrtovanju, usklajevanju, izvajanju, spremljanju in poročanju o napredku pri doseganju ciljev te deklaracije.
11. Ob krepitvi javnozdravstvenih funkcij zdravstvenih sistemov bomo še posebej razširili svoje zmogljivosti za delo v vseh sektorjih, na vseh ravneh oblasti in z vsemi zainteresiranimi stranmi, da bi zmanjšali z okoljem povezano tveganje za zdravje naših državljanov in spodbujali sodelovanje javnosti ter dostop do informacij in pravosodja v zvezi z okoljem in zdravjem.
12. Prizadevali si bomo, da s krepitvijo izvajanja na državni ravni dosežemo spremembe za naše državljane. V ta namen bomo do konca leta 2018 razvili nacionalne portfelje ukrepov na področju okolja in zdravja kot samostojne politične dokumente ali v sklopu drugih (dokumentov) ob upoštevanju razlik v okoliščinah, potrebah, prednostnih nalogah in zmogljivostih držav. Ti portfelji bodo izhajali iz priloge 1 k tej deklaraciji, ki je zbirka možnih ukrepov za olajšanje njenega izvajanja s poudarkom na naslednjih področjih:
- a. izboljšanju kakovosti zraka v zaprtih prostorih in na prostem za vse kot enega najpomembnejših okoljskih dejavnikov tveganja v regiji z ukrepi za doseg vrednosti smernic SZO o kakovosti zraka v neprekinjenem procesu izboljšav;
 - b. zagotavljanju vsesplošnega, enakopravnega in trajnostnega dostopa do varne pitne vode, sanitarij in higijene za vse in v vseh okoljih ob spodbujanju usklajenega upravljanja vodnih virov in ponovne uporabe varno obdelanih odpadnih voda, kjer je to primerno;
 - c. zmanjševanju škodljivih učinkov kemikalij na zdravje ljudi in okolje z: zamenjavo nevarnih kemikalij z varnejšimi alternativami, vključno z nekemičnimi; zmanjšanjem izpostavljenosti ranljivih skupin nevarnim kemikalijam, zlasti v zgodnjih fazah človekovega razvoja; krepitvijo zmogljivosti za oceno tveganja in raziskavami za zagotavljanje boljšega poznavanja človekove izpostavljenosti kemikalijam in z njo povezanega bremena bolezni in po potrebi uporabo previdnostnega načela;
 - d. preprečevanju in odpravljanju škodljivih učinkov za okolje in zdravje, stroškov in neenakosti, povezanih z ravnanjem z odpadki in onesnaženimi območji, s prizadevanji za odpravo nenadzorovanega in nezakonitega odlaganja odpadkov in trgovanja z njimi ter s sprejemljivim ravnanjem z odpadki in onesnaženimi območji v okviru prehoda na krožno gospodarstvo;
 - e. krepitvi prilagoditvenih zmogljivosti in odpornosti proti zdravstvenim tveganjem, povezanim s podnebnimi spremembami, in podpornih ukrepih za blažitev podnebnih sprememb in doseganje vzporednih zdravstvenih koristi v skladu s Pariškim sporazumom;

- f. podpora prizadevanjem evropskih mest in regij, da postanejo bolj zdrava in vključujoča, varna, odporna in trajnostna s pomočjo usklajenega, pametnega in zdravju naklonjenega pristopa k urbanemu in prostorskemu načrtovanju, upravljanju mobilnosti, izvajanju učinkovitih in skladnih politik na več ravneh upravljanja, močnejših mehanizmov odgovornosti ter izmenjavo izkušenj in najboljših praks v skladu s skupno vizijo, ki jo vzpostavlja Nova agenda za mesta;
 - g. krepitvi okoljske zdržnosti zdravstvenih sistemov in zmanjševanju njihovih vplivov na okolje z uporabo učinkovite rabe energije in virov ter razumnim upravljanjem medicinskih proizvodov in kemikalij v njihovem celotnem življenjskem ciklu in zmanjšanim onesnaževanjem zaradi varnega ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami brez poseganja v sanitarno poslanstvo zdravstvenih služb.
13. Z našimi nacionalnimi portfelji za ukrepanje bomo nadaljevali prizadevanja, da do leta 2020 uresničimo pet časovno omejenih ciljev pete ministrske konference o zdravju in okolju: zagotavljanje okolja brez tobačnega dima za otroke, razvijanje državnih programov za odpravo bolezni, povezanih z azbestom, ugotavljanje tveganj, ki nastajajo zaradi izpostavljenosti škodljivim snovem in pripravkom, ter njihovo čim bolj učinkovito odpravljanje do leta 2015; obravnava vode, sanitarne ureditve in higiene v okoljih, ki jih uporabljajo otroci, ter (zagotavljanje) varnih okolij, ki podpirajo telesno dejavnost otrok.
14. Za učinkovito obravnavo teh prednostnih nalog bomo:
- a. sodelovali pri izvajanju na nacionalni ravni, izmenjavi znanja in zagotavljanju izhodišč za sodelovanje in sporazumevanje;
 - b. pridobivali sredstva in gradili ali združevali zmogljivosti, kar lahko vključuje dvostransko ali večstransko mednarodno sodelovanje;
 - c. spodbujali usklajenost in konvergenco politik med evropskim okoljskim in zdravstvenim procesom, procesom "Okolje za Evropo", UNEP, upravljavskimi organi ustreznih večstranskih sporazumov o okolju in zdravju ter medsektorskimi programi, procesi in politikami;
 - d. pospeševali izvajanje sedanjih zavez in instrumentov, zlasti tistih, ki izhajajo iz evropskega okoljskega in zdravstvenega procesa (Protokol o vodi in zdravju h Konvenciji o varstvu in uporabi čezmejnih vodotokov in mednarodnih jezer ter Vseevropski program za promet, zdravje in okolje (THE PEP)), ustreznih resolucij Svetovne zdravstvene skupščine in Regionalnega odbora SZO za Evropo ter konvencij in z njimi povezanih instrumentov, ki jih skupaj izvajata okoljski in zdravstveni sektor;
 - e. krepili znanje in usposobljenost zdravstvenih in okoljskih strokovnjakov za oceno vpliva na zdravje z nadaljnjim izobraževanjem in usposabljanjem;
 - f. povečali vlogo formalnega in neformalnega izobraževanja pri ozaveščanju javnosti o zapletenih okoljskih in zdravstvenih vprašanjih ter učinkovitih ukrepih za njihovo reševanje;
 - g. nadaljevali in širili ključna strateška in institucionalna partnerstva ob hkratnem zagotavljanju ustrezne udeležbe vseh zadevnih medvladnih in nedržavnih akterjev;

- h. spodbujali Evropsko koalicijo mladih za okolje in zdravje (EEHYC), da še naprej aktivno sodeluje pri evropskem zdravstvenem in okoljskem procesu, ter se zavezali, da bomo podpirali oblikovanje nacionalnih mladinskih platform v naših državah in še naprej sodelovali z EEHYC.
15. Ocenjevali bomo napredek pri izvajanju naših zavez in poročali o njem na podlagi nacionalnih poročil o doseganju ciljev trajnostnega razvoja.
16. Da bi ohranili evropski okoljski in zdravstveni proces, bomo podprli in sodelovali v institucionalnih dogovorih, ki so potrebni za uresničitev zavez iz te deklaracije, opredeljenih v prilogi 2.
17. Upravljske organe SZO in UNECE pozivamo, da podprejo te zaveze, vključno z vsemi prizadevanji za mobilizacijo potrebnih sredstev.
18. Odločeni smo podpreti uresničevanje naših zavez na nacionalni in mednarodni ravni ter delo Regionalnega urada SZO za Evropo in UNECE na področju okolja in zdravja v tesnem sodelovanju z UNEP skladno z našimi finančnimi sredstvi in proračunskimi možnostmi.

Podpisano 15. junija 2017 v Ostravi, Češka republika

Lubomír Zaorálek

minister za zunanje zadeve
Češke republike

Dr. Zsuzsanna Jakab
regionalna direktorica SZO za Evropo